

KRONIKA

DAJ NAM DANES...

Književnost

Štiri stoletja od izida Dalmatinove Biblije, nov prevod Svetega pisma nove zaveze, štiristoletnica smrti očeta naše književnosti Primoža Trubarja (pa puščobni zimski dnevi), je bilo, bi dejal, kar dovolj razlogov za to, da me je znova zamikalo branje te Knjige knjig, a za spremembo tokrat v izvorniku in latinskem prevodu, kakor so ju leta 1964 izdelali v Torinu očetje salezijanci in ki se opira na Vatikanski kodeks (gr. 1209 B) iz IV. stoletja, razen v primerih, ko je ta kodeks nepopoln.

Znano je, da v vsaki res veliki knjigi ob ponovnem branju — ko se človeku naberejo izkušnje in leta — odkrivamo reči, ki nam poprej niso nič povedale, ali pa prav malo. Nenadoma se lahko najdemo pred nesluteno globino in prav v tem se velike umetnine razlikujejo od, lahko da v svojem času hudó razkričanih muh enodnevnic. A o tem v temle zapisu ne mislim razpravljati in ne, čeprav je to sedaj visoka moda, iskati »božje in sveto«, temveč se na kratko ustaviti ob nekaterih rečeh, ki sem jih ob branju odkril kot posvetnjak in laik.

Najprej ob Očenašu. *Panem nostrum quotidianum*... smo molili, dokler smo še, in vsi naši prevodi, od Dalmatina do zadnjega, prevajajo to z Daj nam danes naš vsakdanji kruh, kar *quotidianus* dejansko pomeni. Zdaj pa berem v knjigi Evangelia quattuor graece et latine: panem nostrum *substantialem* da nobis hodie (Matej, VI, 11), ali po grško: Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ὑπερούσιον.

Dalmatin in ekumenska izdaja nimata ob tem nobenega komentarja, v Mohorjevi pa je zapisano, da gre predvsem za življenjske potrebščine,

po mnenju cerkvenih očetov pa tudi za *duhovni kruh*, nekaj podobnega nebeški mani... Prevajalec najnovejšega prevoda se, kot kaže, zaveda nejasnosti, vendar tudi po precej izčrpnem komentarju zadeva še ni do kraja razčiščena, kar morda potrjuje tudi prevajalčeva trditev, da povzroča tu težave grški pridevnik. Tudi latinski jih, čeprav je samo prevod grškega. Termin je, bi dejal, s filozofskega področja; koren pridevnika je pač beseda *substantia* = podstat? bit? ali nekaj temu podobnega. A bodi, kakor pač je, najbrž bi bilo povsem nesmiselno pri tem kaj spreminjati, ker bi nastala še večja zmešnjava in bi bilo treba še več pojasnil. In tako bodo verniki tudi posihdov lahko mirne duše molili: daj nam danes naš vsakdanji kruh... (Še bog, če ga bo kaj, če bo šlo tako naprej!)

Druge zadeva, o kateri včasih razmišljam, odkar sem pred tremi? štirimi? leti v svetonočni pridigi papeža Janeza Pavla II. skoraj ex cathedra na lastna ušesa slišal, kako je razumeti besede božjega oznanila: in terra pax hominibus *bonae voluntatis* (Luka, II, 14), ali grško: Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας. Papež je dvakrat ali trikrat s poudarkom ponovil, da je treba razumeti to, vsekakor ne povsem jasno besedilo takole: mir na zemlji ljudem, ki jih ima On (to je Bog) rad, ali izvorno: che Egli ama.

Dozdaj so ga prevajali različno. Dalmatin ima: inu mir na Zemli, inu v Človekih dobra vola. Ob tem ima na robu še razlago: dobra vola, tu je, da bodo ljudje od tiga lušt inu ljubesan imeli, pruti Bogu inu mej sabo...

Mohorjeva izdaja ima: in na zemlji mir ljudem, ki so Bogu po volji. Letnica izdaje — 1961 — kaže, da tisto, kar je sedanji papež oznanil kot novost v razlagi, le ni tako novo. Enako

je tudi v ekumenski izdaji iz leta 1974, novi prevod pa ima: in na zemlji mir ljudem, ki so mu po volji. (Sam bi ta *mu* vendarle pisal z veliko začetnico). Sledi tudi razlaga: ljudem, ki so deležni njegove *naklonjenosti*. Nato nadaljuje: »Lepo število starih rokopisov ima: *na zemlji mir, ljudem naklonjenost*; (to različico je potemtakem upošteval Dalmatin; op. N. K.), vendar je bolj naravno, da spev razdelimo na dva dela (nebo-višave in zemljo), ne da bi postavljali nasproti zemljo in ljudi. Izraz *ljudje, ki so deležni naklonjenosti Boga*, najdemo tudi v qumranskih spisih. Nanaša se na božje izbrance; za Luko in za vso Novo zavezo pa Bog svojo milost naklanja vsem ljudem.«

Tako razlaga. Po njej je stvar res jasnejša, a prevod sam — kot sintagma — ostaja še vedno dvoumen. Lahko namreč pomeni *vse* ljudi, kar bi bilo nekako bolj v skladu z božjo pravičnostjo, predvsem pa z njegovo milosrčnostjo, lahko pa samo *tiste, ki so mu po volji*, ki jih ima rad, zavoljo česar mu lahko oponesemo pristranost.

Meni osebno se tu — *salva auctoritate apostolica* kakopak — že nekaj let ponuja drugačna rešitev; ponuja mi jo pravzaprav Prešeren. Zavedam se, kako tvegano je izraziti laično mnenje spričo tolikerih strokovnjakov — biblicistov, teologov —, vendar vseeno predlagam, naj bi ta stavek prevedli: *mir na zemlji ljudem, ki dobro mislijo v srcu*, to se pravi dobronamernim, k dobremu težčim ljudem. Tako se izognemo slovnični dvoumnosti, pa tudi teološke zadrege je manj, kajti v tem primeru so Bogu po volji vsi ljudje, ki se ne upirajo božji milosti in odrešenju, temveč oboje odprtih rok sprejemajo. Za *tiste, ki vsega tega nočejo*, lahko obvelja pravilo: *nolenti non fit iniuria*. Seveda je po najdbi qumranskih rokopisov nemara bolj jasno, da je pisec, kdor koli je že bil, imel v mislih le izbrance, kakor piše v opombi, a nemara ima tu prevajalec vso pravico, da to dobro

angelsko novico — a posteriori — razširi v veliko bolj ljudomilo in simpatično oznanilo vsem ljudem dobre volje — *bonae voluntatis* — dobrih namer. Od latinskega prevoda tu nismo predaleč; večji križ je morda z grško besedo *εὐδοκία*.

Tretja zadeva, ob kateri imam nekaj pomislekov, je večkrat tudi dvoumnim dovtipom izpostavljeni prvi blagor iz Jezusovega govora na gori. (Matej, V. 3) *Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι*, ali v latinskem prevodu: *Beati pauperes spiritu* — Blagor ubogim v duhu, zakaj njih je nebeško kraljestvo.

Pri Dalmatinu, ki se je verjetno v tem docela naslonil na Lutro, se ta blagor glasi: Izveličani so ti, kateri so Duhovno vbosi.

Mohorjeva izdaja prevaja: Blagor ubogim v duhu. Dodana je tale razlaga: »Ubog v duhu je tisti, ki v svojem srcu pravilno presoja vrednost zemeljskih dobrin; to je, ne hrepeni neredno po bogastvu, če ga nima, in ne navezuje srca nanj, če ga ima.« Kako lepo in idilično se to sliši! Revež ostani revež, bogatin bogatin, le srca ne naveži na bogastvo. In kako v skladu z evangelijskim naukom o bogatinu in ubogem Lazarju, in z izjavo, da kamela laže pride skozi šivankino uho kakor bogatin v nebesa, in s priliko o silno bogatem mladeniču itd. itd. In ta razlaga je napisana v letu Gospodovem 1961!

A pustimo to in se vrnimo k prevodu. Enako kot v Mohorjevi je tudi v ekumenski izdaji, pa tudi v najnovjšem prevodu. Tudi ta ima razlago, ki je vsekakor previdnejša, a bi vendarle tudi o njej le težko rekli, da kaj prida pojasni. Ti ubogi v duhu ali po duhu naj bi pripadali veliki družini tistih, ki so jih gmotne in duhovne preizkušnje naučile, da se zanašajo samo na božjo pomoč.

Sam bi predlagal v razmislek tole različico: Blagor njim (ali tistim ali onim), ki so v srcu izvolili (izbrali)

uboštvo, ali: so se v srcu, duhu odločili za uboštvo, kakor denimo, Frančišek Asiški, božji ubožec, če omenim le enega najbolj znanih. Ob takem prevodu razlaga lahko odpade, saj postane besedilo jasno samo na sebi, ustrezno pa tudi, bi dejal, predstavlja misel govorečega.

Niko Košir

»SVĚTOVÁ LITERATURA« O PESNIKU CIRILU ZLOBCEU

(»O nekem pesniškem tipu«)

V Pragi že XXXI. leto izhaja pestro urejevana dvomesečna revija Světová literatura, ki pogostoma objavlja tudi članke in prevode iz slovenske književnosti. Za prvo letošnje številko (pozno dospelo) je znani češki kritik in požrtvovalni prevajalec iz slovenščine, dr. František Benhart prispeval članek z naslovom O nekem pesniškem tipu, posvečen ustvarjalnosti pesnika Cirila Zlobca. Povzemamo njegova mnenja o Zlobčevem pesništvu do predzadnje knjige, o zadnji pa prinašamo piščevo besedilo v prevodu.

Dr. Benhart v uvodu navezuje ugotovitev o različnosti ljudi na različnost pesnikov, ki jih je mogoče deliti na razne pesniške tipe, ki vsak po svoje poživlja bogastvo in utrip sleherne narodne književnosti. Pisec se ustavlja pri našem drugocenem pesniškem tipu ne le glede na njegovo umetniško ustvarjalnost, temveč tudi kot primeru splošne človeške in državljanske aktivnosti. V tesnem prostoru nevelike narodne skupnosti Slovencev sta značilni usoda in delež pesnika Cirila Zlobca, ki je ostal suveren pesnik, četudi deluje tudi kot družbenopolitični aktivist in mnogostranski organizator, ki spominja na stari »buditeljski« pesniški tip; to pa mu ne preprečuje, da njegova poezija po pesniški ideji in izražanju ne bi bila izrazito sodobna in moderna. Dr. Fran-

tišek Benhart podčrtuje, da je bilo preteklo leto za Cirila Zlobca v marsičem izredno pomembno. Omenja zlasti tri dogodke: pesnik je 1985. doživel življenjski jubilej 60 let, ki pa zanj ne pomeni upokojskega počitka; med letom je bil izvoljen na zelo odgovorno mesto predsednika pisateljske zveze Jugoslavije; ob jubileju sta izšli kar dve novi knjigi njegovih pesmi. Prva od njih z zgornjim naslovom BESEDA je luksuzno opremljena in vsebuje izbor 100 pesmi, kakor tudi zajeten seznam vseh kritiških glasov domačih in tujih ocenjevalcev o njegovem književnem delu. Izvemo, da je pesnik hkrati tudi prevajalec, glavni urednik Sodobnosti, urednik na radiu, družbenopolitični funkcionar. Iz seznama ocenjenih knjig je razvidno, da je do lani izdal Zlobec osem pesniških zbirk in pet izborov iz njih, dva romana in dve publicistični deli. Zunaj domovine je izšlo 9 knjig prevodov pesmi in roman. Kot prevajalec se lahko ponaša z 12 knjižnimi prevodi iz italijanske poezije, 6 iz sodobne italijanske proze, 12 je knjižnih prevodov neslovenskih pesnikov Jugoslavije. Sestavil je tudi šest pesniških antologij jugoslovanske in italijanske poezije. Zlobec je prejel deset domačih književnih nagrad in dve mednarodni (podeljeni v Italiji); je imetnik državnih odlikovanj: treh domačih, enega italijanskega.

Cirila Zlobca je dosedanja kritika označevala za pesnika »ljubezni in jeze«, dalje kot pesnika vračanja k otroštvu in na primorski Kras, k tradiciji vaškega rodu, k italijanski okupaciji in partizanski vojni. Temu nasproti navaja pisec, da je izbor Beseda nov način branja te poezije: pesmi kakor da so poduhovljene, bolj obrnjene navznoter, k notranji problematiki. Očitna je tudi sprememba v pesniški govorici, saj je postala lahkotna, nezamotana, skoraj »pogovorna«. Z izjemo prvih začetkov Zlobčevega pesnjenja (Pesmi štirih, 1953) Zlobec ne uporablja rime, izvečine piše